

Brev hjemmefra 1/20

Medlemsblad for Norsk utvandremuseums venner

Peder Olsen Skålerud se side 18.

Innhold

Side 1 Peder Olsen Skålerud	Side 9 Øyas venner høstkonf.
Side 2 Info om foreningen	Side 10 Ole and Lena jokes
Side 3 Lederen har ordet	Side 11 Kontortid på tirsdager
Side 4 Tilbakeblikk 1982	Side 12 NUMV de siste 5 år
Side 5 Fotoutstilling	Side 17 Hvalfangstprosjektet
Side 6 Våre aktiviteter.	Side 18 Peder Olsen Skålerud
Side 7 Friluftsmuseet: Låven	Side 22 "Vi har fjeld-ljom sammen"
Side 8 Dugnad 16. februar	Side 24 Innkalling årsmøtet

Norsk utvandremuseums venner kontakt info

Adresse:

Ingrid Semmingsens veg 10
2312 Ottestad

Spørsmål til foreningen rettes til:

leder@numv.no - 468 95 561

Hjemmeside:

www.numv.no

Facebook: Utvandremuseets venner

Organisasjonsnummer: 921 202 830**Bank:** 1800 13 44818**Vipps:** 573823**Redaksjon "Brev hjemmefra" - kontakt:**

leder@numv.no

Bli medlem i venneforeningen:

Vipps på nr.: 573823

Merk innbetalingen med navn, telf.nr. og epost. Eller til bank med samme opplysninger

Medlemskontingenten er kr 250 pr. år

Styret:

Leder:	Ola Aas	468 95 561	leder@numv.no
Nestleder:	Odd Hemma	909 31 247	ohemma@online.no
Kasserer:	Arne Rønningstad	415 23 467	ar-ro2@online.no
Sekretær:	Inger J. Kristioffersen	474 19 896	ijkristo@online.no
Styremedl:	Bjørn Tore Brohjem	930 11 211	bbrohjem@online.no
Styremedl:	Finn Brobakken	478 24 296	finn.brobakken@hotmail.com
Styremedl:	Else Marie Fjellstad	974 84 891	elsefjelstad@gmail.com
Varamedl:	Liv Aunan Botten		liv.aunan.botten@annomuseum.no
Varamedl:	Anders Gunnestad		anders.gunnestad@gunnestad-as.no

Revisor: Bogdan Jankov

Valgkomite: Oppnevnes av styret

Representasjon styret i Stiftelsen Norsk utvandremuseum og forskningscenter:

Representant: Leder

Vararepresentant: Nestleder

Representasjon til årsmøtet i Forbundet Norske Museumsvenner (FNM):

Representant: Leder

Vararepresentant: Nestleder

Styret oppfordrer alle til å verve medlemmer til venneforeningen – vi ønsker oss flere medlemmer til å delta i våre aktiviteter i samarbeid med museet fremover.

Innmelding kan gjøres ved å sende en epost til: leder@numv.no - sette inn kr 250,- på konto: 1800 13 44818 - På VIPPS #573823. Husk å oppgi navn, telefon og telefonnummer i meldingsfeltet.

Lederen har ordet

Hei til dere alle!

Dette blir min siste leder i ”Brev hjemmefra” da jeg går av som leder i foreningen på årsmøtet 11. februar. Hvis årsmøtet velger meg, så vil jeg fortsette som styremedlem videre. Høsten 2019 og januar 2020 har gitt meg store utfordringer helsemessig. Noe som desverre også har gått ut over mitt bidrag til arbeidet i foreningen. Takket være flere, så er vi nå ajour med forberedelsen til årsmøtet og fremtiden for foreningen ser adskillelig bedre ut pengemessig enn ved forrige årsmøtet. Det å gå inn i enny periode med penger på bok er et mye bedre utgangspunkt, men som Anders kommenterte på årsmøtet for 2018: ”Vi skylder imgem noe”.

Vil nå benytte anledningen til å takke alle som har bidratt til å få foreningen noe endret og strukturert og lagt tilrette for å gjøre det videre arbeidet noe enklere.

Håper å se alle tidligere styremedlemmer og andre interreserte medlemmer, melde seg til våre dugnader. Søndag 16. februar trengs det mye hjelp på museet i forbindelse med den årlige Alaska familiedagen. Se egen oversikt.

Vi vil også trenge dugnadshjelp på museums natt som i år arrangeres 20. mai. flere opplysninger vil komme

etterhvert.

I tillegg skal det også drives sommercafe, hvor vi blir tildelt lørdager og søndager etter 15. juni frem til august. Fint om flere kan melde seg og ta en helgevakt her.

28 januar markerte vi 30 års virksomhet i samarbeidet med museet. Takk til alle dere som tok dere tid til å ta en tur innom og markere dagen sammen med oss. Etter å ha lest gjennom beretningen for de 25 første og de siste 5 årene, så er jeg stolt over hva vi har bidratt med alle disse årene. Her snakker vi om millionbeløp opp gjennom årene. Takket være dyktige tillitsvalgte! Beretningen legges etterhvert ut på vår hjemmeside. De siste 5 årene kan du lese mer om i denne utgaven av ”Brev hjemmefra”.

Igjen vil jeg takke for all hjelp i mine to år som nestleder og leder.

Ottestad 0602.2020

Ola

The Norwegian Emigrant Museum

Hamar

UTVANDRERMUSEET

HEDMARKSMUSEET OG DOMKIRKEODDEN

NORWAY

Kr. 50.000,- fra Hedemarken Sparebanks gavefond:

Norsk-amerikanske kirkebøker til Utvandrer-museet på mikrofilm

I arkivet til The American Lutheran Church finnes kirkebøker til omtrent 2.000 norsk-amerikanske lutherske menigheter på mikrofilm. Mange av kirkebøkene ble filmet av The Norwegian Lutheran Church før de gikk sammen med de tyske og danske kirkesamfunn i Amerika. Senere er dette arbeidet ført videre.

Hedemarken Sparebanks Gavefond av 1977 har bevilget kr. 50.000,- i 1982 til Utvandrer-museet. Denne bevilgningen gir økonomisk grunnlag for å kjøpe inn de fleste av mikrofilmene til Utvandrer-museet.

Ved arkivet i Dubuque i Iowa, har man sagt seg villig til å bistå med prosjektet, – det skal blant annet innhentes tillatelser til bruk av materialet fra de eksisterende menigheter. Originalfilmene er oppbevart ved University of Chicago.

Når disse sentrale historiske kildene blir tilgjengelige i Norge, vil Utvandrer-museet få en betraktelig bedret mulighet til å fremme historisk forskning om nordmenn og norske miljøer i Amerika.

Arbeidsutvalget for Utvandrer-museet har i 1981 bestått av Egil O. Larsen, Geoffrey Ward og Reidar Bakken. Daglig leder har vært Reidar Bakken. Anne-Mette Nilsen har i perioden 24/8-5/12 vært engasjert som vitenskapelig assistent.

Ustillingen «Utvandrerliv. Norwegians in America» har i 1981 vært vist på følgende steder: Norsk Folkemuseum, Oslo-Nordmøre Museum, Kristiansund N-Sunnmøre Museum og Ålesund Museum, Ålesund og Valdres Folkemuseum, Fagernes. Det er utgitt et hefte til utstillingen på 44 sider med parallell engelsk og norsk tekst. De pedagogiske servicesentrene i Ålesund og Fagernes har i tillegg utarbeidet egne hefter med lokalt materiale.

Samarbeidet med Valdres Folkemuseum om registrering av utvandrerminner i Valdres har fortsatt i 1981. Valdres-samlingen omfatter bl.a. 230

Amerika-brev. Et tilsvarende prosjekt er satt i gang på Nordmøre. Om dette prosjektet samarbeider Nordmøre Museum, Utvandrer-museet samt avisene «Driva» og «Romsdalsposten».

Dokumentarkivet er nyregistrert og nye metoder for katalogisering og arkivering er utviklet. Hele samlingen ligger i syrefrie omslag i kassetter. I samlingen av Amerika-brev er det i 1981 registrert 222 brev. Det er utarbeidet stikkordregister for Valdres-samlingen. Historiske opplysninger er overført til kort og ordnet etter emne. Dette arbeidet er delvis finansiert av Valdres Folkemuseum. En del av brevene er bearbejdet og presentert i form av artikler i lokalavisene på Nordmøre og i Valdres. Revisjonsrapport er utarbejdet for Smedstad-arkivet. Fotoarkivet har hatt en tilvekst på 439 fotografier.

Restaureringen av Borderudstua og

Gundersenstua er videreført. På Gundersenstua er sprekke- og fuget og veggene er kalket utvendig. Innvendig er begge husene malt med hvit limfarge, – geriktene er forsøksvis rekonstruert. Arbeidsutvalget vedtok i møte 30. november 1981 å kjøpe et stabbur av Howard Wending i Decorah, Iowa.

I gjenstandssamlingen er det innført 74 gjenstander. Nyregistreringen av hele samlingen er ført ajour og revisjon er foretatt.

Et firesiders informasjonskrift om virksomheten er utarbejdet og trykt i Nordmanns-Forbundets tidsskrift nr. 4/1981. Særtrykk av skriften er sendt til alle forbindelser og andre interesserte. «Western Viking» i Seattle har presentert Utvandrer-museet i en større reportasje 30. oktober. 21 bedrifter og institusjoner samt 9 enkeltpersoner har tegnet støttemedlemskap i Utvandrer-museet i 1981.

Spennede fotoutstilling på museet i sommer

Ny utstilling i Bjørgohuset i sommer: Den amerikanske draumen om Norge.

Fotograf Ingerid Jordal opnar utstilling i sommar på Norsk utvandrer-museum. Utstillinga Den amerikanske draumen om Norge knytter utvandringshistoria opp mot dagens samfunn og det føreståande amerikanske presidentvalet i 2020.

Den amerikanske draumen om Norge tek utgangspunkt i korleis unge vaksne norskamerikanarar i Seattle ser på si eiga avstamming og identitet. Kva har Norge å seie for dei i dag? Korleis er unge menneske knytt til ei arv og ei fortid som er så ”fjern”-både i tid og stad?

Seattle var ein av stadene mange nordmenn busette seg i den siste bølga av utvandring frå Norge-som varte heilt fram til 60-talet. Mykje har forandra seg sidan nordmenn i hundretusener drog over havet til det lova landet Amerika, og etter at Norge fann olja har det meste av utvandringa stansa. Forfedrene til dei som er intervjuua utvandra frå eit relativt fattig Norge, i håp om å finna noko betre. No er levestandarden i USA lågare enn i Norge. Korleis påverker dette ”lengselen etter Norge” hjå unge norskamerikanarar? Utstillinga er støtta av Norsk kultur-råd og Fritt ord.

Les mer på hjemmesiden til museet.

Aktiviteter 2020 - NUMV

- 16.01. Styremøte NUMV
- 21.01. Kontordag 11:00 - 14:00
- 28.01. Kontordag 11:00 - 14:00 med markering av at foreningen er 30 år 25. januar
- 04.02. Kontordag 11:00 - 14:00
- 11.02. Kontordag 11:00 - 14:00
- 11.02. Årsmøte innkalling iht. vedtekter.
- 16.02. Alaskadag for familier (Behov for dugnadshjelp).
- 18.02. Kontordag 11:00 - 14:00
- 25.02. Kontordag 11:00 - 14:00
- 26.02. Alaskadag for barnehager (Behov for dugnadshjelp).
- 03.03. Kontordag 11:00 - 14:00
- 10.03. Kontordag 11:00 - 14:00
- 19.03. Medlemskveld med faglig tema.
- 17.03. Kontordag 11:00 - 14:00
- 23.04. Medlemskveld (Foredrag om amerikanske biler??).

- 16.08. SoN Verdenskongress Hamar 16.08. - 23.08.

**Årsmøte for 2019 i Norsk utvandrer-museums venner
blir arrangert 11. februar 2020.
Dett er ny dato!**

En fyldigere oversikt kommer så snart det nye styret kommer i gang etter årsmøtet.

Velkommen på våre arrangement!

Låven

Friluftsmuseet på utvandremuseet består av 8 bygg. En vandring her viser deg livet til de norske nybyggerne i den amerikanske midtvesten i perioden fra ca. 1870-1920. Foruten bolighus og uthus inkluderer det også en skolestue og en kirke. I «Brev hjemmefra» skal vi som fast post fremover, presentere alle 8 bygningene som er i friluftsmuseet på museet. Bilder og tekst: Norsk utvandremuseum.

Snåre Larsson Såkvitne fra Granvin i Hardanger utvandret til Amerika i 1856 sammen med kona Ranveig og 3 barn. Han bygget denne låven på tidlig 1860 tallet i Higlandville i Iowa.

Låven inneholdt fjøs, høyloft, grisehus, samt et hønsehus i enden av tilbygget. Den kom til museet i 1988 sammen med kornkrybba. Låven ble først satt opp på Høiensalholmen i Hamar, men ble flyttet til Ottestad etter flommen i 1995.

Kilde: Hamar Arbeiderblad

Dugnad på Alaskadagen 16. februar

ALASKADAG - for hele familien

BEHOV FOR FRIVILLIGE 16. FEBRUAR 2020

Registrering/billetter 1

Parkering 1

Cafeen

Salg 2 Surdeigsbrød 1 Pølsegrill 1 Kjøkken i museumsbygning 2

Natursti

Lage popcorn på bål 2

Lær deg morse 1

Hvordan ser kartet rundt Nordpolen ut 2

Sette opp telt 2

Pil og bue 2

Kino:

Billetter 1

popcorn 2

Hvis du ønsker å hjelpe til, så send en mail: leder@numv.no

Norsk utvandremuseums venner

Er du interessert i historie? Vil du vite mer om den norske utvandringen? Bli medlem i Norsk utvandremuseums venner.

Norsk utvandremuseums venner har som formål å støtte museets virksomhet gjennom frivillig arbeid. Som venn av Norsk utvandremuseums venner får du fri adgang på museet, tilgang til eksklusive opplevelser og ny kunnskap om den norske utvandringen. NUMV har medlemmer spredt over hele landet, flest i fra Innlandet (Hedmark/Oppland).

Som medlem får du gleden av trivelig sosialt fellesskap. For tiden har NUMV 76 medlemmer.

Som medlem får du tidsskriftet «Brev hjemmefra» og invitasjoner til utstillingsåpninger og arrangementer.

Norsk utvandremuseums venneforening er en åpen forening.

Alle som vil, kan bli medlem.

Årskontingenten er kr. 250,-.

Rapport fra Sandefjord 9. nov 2019

Alex og Ola ble invitert av Øyas venner avd. innlandet til å være med på høstmøtet i Øyas venner som ble arrangert i Sandefjord.

Vi fikk slippe til med å presentere prosjektet ”Hvalfangerne forteller sine egne historier...” Vi føler at prosjektet ble godt mottatt og vi fikk med oss flere innspill for veien videre med prosjektet.

Ellers så er dagen brukt til å snakke med masse hyggelige folk med flere hundre år med erfaring og kunnskap om hvalfangst. Fikk også flere kontakter som det skal arbeides videre med fremover.

En tur på brygga for å betrakte en ekte hvalbåt fikk vi også med oss godt guidet av Anstein og Sven.

Takk for en fin dag!

Foto: Finn Aage Amundsen

Medlemmer i utvandremuseets venner har gratis adgang ved besøk på Norsk utvandremuseum. Medlemmer betaler vanlig inngangsbillett ved arrangementer på museet.

Vil du støtte oss med din grasrotandel?

MIGRASJONSMUSEETS VENNER

Org.nr: 921202830

Ole and Lena Jokes

Kilde: norskarv.com

Sven says to Ole "I found dis pen, is it yours?" Ole replies - "Don't know, give it here"
He then tries it and says "Yes it is"
Sven asks "How do you know?"
Ole replies, "Dat's my handwriting!"

Ole, Sven and Lars die in a tragic Lutefisk accident. They are met by God on the stairway to heaven. God says, "There are 3,000 steps to heaven. It's very serious up there. I'll tell you a joke on each 1,000th step you reach. If you laugh you go to hell."

So they start walking and reach to the first 1,000th step. God tells a joke, Lars laughs out loud and goes straight to hell. Ole and Sven look at each other nervously. On the 2,000th step God tells another joke, Sven tries his best but laughs and goes to straight to hell.

On the 3,000th step God tells the last and best joke. Ole doesn't laugh and proceeds to the gate. Suddenly, Ole bursts out laughing hysterically. God asks, "What are you laughing about?". Ole replies, "Oh dat's funny. I just got da first yoke!"

Ole was talking with his brother Sven, who lived next door, when Sven said, "Ya know Ole, you and Lena should really get some new curtains."

"Vy's dat?" Ole asked.

"Vel last night I saw you and Lena, vel you know..."

Ole thought for awhile, then said, "Ha-ha Sven, da yokes on you! I vasn't even home last night!"

The judge had just awarded a divorce to Lena, who had charged non-support. He said to Ole, "I have decided to give your wife \$800 a month for support."

"Vell, dat's fine, Judge," said Ole. "And vunce in a vile I'll try ta chip in a few bucks myself."

Ole's neighbor Sven had a boy, Sven Junior, who came home one day and asked, "Papa, I have da biggest feet in da third grade. Is dat becuss I'm Norvegian?"

"No," said Sven, "It's because you're NINETEEN."

Lars: "Ole, stand in fronna my car and tell me if da turn signals are vorking". Ole: "Ya, No, Ya, No, Ya, No, Ya, No..."

Ole is so cheap that after his airplane landed safely, he grumbled: "Vell, der gose five dollars down da drain for dat flight insurance!

One fine spring day Ole decided to take Lena for a drive in his new car. As they were driving through town, a policeman pulled them over and told Ole that he was doing 50 miles an hour in a 30 zone.

"Oh, no", Ole protested. "I vas only doing tirty Officer."

"No, you were doing fifty", replied the cop.

"Really, Officer, I vas only doing tirty", Ole replied stubbornly. "Well", bellowed the cop, "I clocked you doing FIFTY!"

At that point, Lena, sitting in the back seat and trying to be helpful, spoke up. "Officer...you really shouldn't argue vit Ole ven he's been drinking."

Lars was staggering home after a night in the tavern. A Lutheran minister saw him and offered to help him get home safely. As they approached the house, Lars asked the minister to step inside for a moment. He explained, "I vant Lena to see who I have been out vith."

Kontortid på tirsdager

**Venneforeningen har kontortid tirsdager
på utvandrer museet klokken 11:00 - 14:00**

**Alle er velkommen til en hyggelig prat med oss
over en kafekopp!**

Vi kan hjelpe deg med å finne slektninger i USA.

Ønsker du å starte med slektsgransking kan vi hjelpe deg igang.

Kanskje du kunne tenke deg å delta i venneforeningens arbeid så gir vi informasjon om de spennende saker vi arbeider med i venneforeningen.

Er du interessert i historie så kanskje vi kan bidra med kunnskap.

Ta deg en tur da vel!

Kaffespleis kr 30,-
Vi har vipps

Norsk utvandermuseums venner er 30 år

25. januar 1990 ble venneforeningen stiftet og de første vedtektene ble vedtatt. Dette etter at det var satt ned et interim styre 28. januar 1988.

De første 25 årene er omtalt i Anders Gunnestad sin 25 års jubileums beretning datert 6. juni 2015. Denne kan du finne på vår hjemmeside www.numv.no.

Anders Gunnestad har skrevet en ny beretning om hva som har skjedd de siste 5 årene.

Tidslinje - viktige hendinger

2015

Venneforeningen har årsmøte 19.mars. Bendichte Olavsdatter Nymoens ble valgt til ny leder.

Leet – Christopher skolen åpner 6.juni, og Venneforeningen feirer sitt 25-årsjubileum 14.juni.

Venneforeningen går på Facebook – oppretter egen gruppe.

2016

Vårt årsmøte avholdes 14.april. Bendichte O. Nymoens gjenvelges

som leder.

Utstillingen Nordmenn i Latin-Amerika ble åpnet 18.juni.

Venneforeningen bistod ved den første Museumsnatten 20.mai.

Museet får kr. 289.00 i gaveforsterkningsmidler fra det Kulturdepartementet, som brukes til gjenreisningen av skolebygget og Bjørgo-Ingvaldsonhuset.

Den 16. og 17.september var Venneforeningen vertsskap og teknisk arrangør for årsmøtet til FNM – Forbundet for Norske Museumsvenner. Etter tilbakemeldingene å dømme gjorde vi en god jobb.

2017

Årsmøtet ble avholdt 30.mars, og Bendichte O. Nymoens velges igjen til ledervervet.

Venneforeningen bevilger kr.10.000 i støtte til belysning i borggården.

I tillegg gis overskuddet på kr.3.971 fra FNM's årsmøte til Bjørgohuset.

Vi bistår ved Museumsnatten i mai.

Foreningens vedtekter revideres på årsmøtet.

Saqitne-låven renoveres av museets dyktige håndverkere høsten 2017.

2018

Årsmøte avholdes 21.mars.

Andreas Sølvberg ble valgt som leder etter Bendichte O. Nymoen. Istvan Csisar takker av etter å ha vært kasserer fra 1994!

Det bevilges kr.12.000 til Bjørgo-Ingvaldsonhuset.

Det foreslås å endre foreningens navn tilbake til Norsk Utvandrer-museums Venner – etter at museet har endret sitt navn til Norsk Utvandrer-museum.

Den 9.mai deltar Venneforeningen igjen på Museumsnatten. På Utvandrer-museet var temaet En

kveld i Ville Vesten, og Knut Djpedal kåserte om Jesse James.

Det etableres sommerkafe i underetasjen på Bjørgo-huset, som blir kalt Ingvaldsons Cafe. Venneforeningen bistår med å betjene kafeen (sammen med Sons of Norway/SON).

Vi bidrar med servering i kafeen under den åpne dagen på museet 3.september, som var kombinert med Otttestadsstiens 25-års jubileum. Det samme gjorde vi under arrangementet Dans på stien den 18.oktober.

Ny museumsleder: Den 1.september tiltrådte Terje Mikael Hasle Jordanger som ny avdelingsdirektør ved Norsk Utvandrer-museum. På vår hyggekveld den 14. november fortalte han om sine planer for museet.

2019

Årsmøte avholdes 15.mars. Ola Aas velges til ny leder.

Det nye navnet Norsk Utvandrer-museums Venner blir vedtatt, og kort tid senere er det registrert i

Brønnøysundregistrene. Organisasjonsnummer: 921 202 830.

Det bevilges kr.17.845 som gave til museet.

Venneforeningen deltar i stor grad med driften av kafeen i Bjørgohuset – sammen med SON. Spesielt nevnes den store innsatsen som Inger Johanne Kristoffersen la ned – æres den som æres bør!

Ellers har Venneforeningen fått ny brosjyre og arbeider med ny logo for foreningen.

Vi hadde egen stand på slektsforskerdagen på Riksarkivet 26.oktober, hvor Ola Aas og Inger Johanne Kristoffersen representerte vår forening.

Det nevnes i tillegg at foreningen la opp til en mer aktiv strategi, og det ble lagt planer for og gjennomført en rekke tiltak- som nevnes spesielt nedenfor.

Temakvelder

I perioden er det gjennomført en rekke temakvelder – vi nevner:

- Brent jords taktikk. Tidligere førstekonservator Anders Ole

Hauglid ved Maihaugen kåserte. 19.mars 2015.

- Dampskipet DS Solungen II. ArneTobru fortalte om skipsruta på Glomma.

- Finneinnvandringen. Direktør Dag Raaberg fra Norsk Skogfinsk Museum kåserte om finneinnvandringen . 14.mars 2016.

- Utvandringen fra Snertingdalen. Finn Brobakken fortalte om denne og om sine reiser til USA. 24.november 2016.

- Fra Ungarn til Bekkelaget. Istvan Csisar fortalte sin historie som flyktning til Norge i 1956. 1.november 2017.

- Hva er ute og hva er hjemme? Tidligere sjømannsprest og domprost Ole Elias Holck Kåserte om sin tid som sjømannsprest på vestkysten i USA. 24.januar 2018.

- I Cleng Persons fotspor.Tidl. domprost Knut Andresen fortalte om sin tur. 21.mars 2018.

- Min tid i NASA. Arne Kavli fortalte om sin 40-årige tid i NASA. 30.mai 2018.

- En spennende gjenforening mellom slekt i USA og Norge. Solveig Glesåen fra Sør-Østerdal slektshistorie lag holdt foredrag 12. september 2019.

- Opplevelser som sjømann på den Norske Amerikalinje. Ordfører Nils Røhne. 10.oktober 2019.
- Tor Karseth sang og kåserte på møte mellom Historielagene 23.nov. 2019.

Ellers nevnes konserten med Hamar veterankorps 28.sept. 2018 og konsert ved

Damekoret i Rebekkalogen 14.november 2018 – hvor Terje Jordanger fortalte om sine planer for museet. Alaskadagen skal også nevnes, hvor vi hjalp til med Seppalaløpet – hundekjøring for barnehagebarn arrangert av museet i samarbeid med Hamar Hundeklubb.

Økt aktivitet

I den senere tid har styret lagt opp til flere aktiviteter og mer planmessig målsetting i vårt arbeid. Det nevnes:

- Kontor tid hver tirsdag på museet. Dette startet opp 3.september 2019, spesielt med vekt på slektsforskning.
- Foreningen hjalp til med gjennomføringen av kurs i slektsforskning i sommer i samarbeid med hospitantene Annie og Forrest

– over 3 lørdager. Kurset hadde i overkant av 20 delakere.

- Vi har avholdt kurs i intervjueteknikk.
- Prosjekt: Hvalfangerne forteller sine egne historier. Dette gjøre i samarbeid med Øyas Venner, som har en særdeles aktiv avdeling i Innlandet, og Museet (Øya: South Georgia). Arbeidet baseres på intervjuer med hvalfangere.
- Foreningen har fått på plass en modernisert hjemmeside www.numv.no

Medlemsmasse og økonomi

Medlemsantallet har dessverre gått betydelig ned og er i skrivende stund på 81 individuelle medlemmer. Dette har medført en relativt stor nedgang i vår inntekt. Men – vi er fortsatt gjeldfrie!

Den årlige kontingenten er fortsatt kr. 250 pr. medlem og kr. 700 for bedrifter.

Dessverre nådde vi ikke fram med vår søknad om å bli en lotteri-verdig organisasjon hos lotteritilsynet. Begrunnelsen var at vi er tilknyttet et museum.

Vi får heller ikke kulturmidler fra Stange kommune - fordi vi ikke ligger innenfor kommunens bestemmelser om hvem som kan få kulturmidler (barn, ungdom, idrett og musikk). - Det skal ikke gis tilskudd til ”Viksenorganisasjoner”.

Dugnadsarbeid

Som det framgår foran bistår Venneforeningen med frivillig arbeid i ulike sammenhenger.

I tillegg nevnes at vi har bidratt med faglig bistand på oppføringen av Bjørgo-Ingvaldsonhuset – vedr. fundamentplan, overslag og søknad. Og i forbindelse med de (heldigvis) forlatte planene om å flytte museet tilbake til Domkirkeodden laget vi en illustrasjon som viste hvor mye plass en slik flytting ville kreve. Vi har ellers avgitt en illustrert høringsuttalelse til planene for Åkersvika Hageby, som vi har fått gehør for når det gjelder forholdet til museet.

Representasjon

Vi har en representant i stiftelsesstyret, som har blitt benyttet.

FNM – Forbundet for Norske Museumsvenner. Her er vi fortsatt

medlemmer, og vi har møtt på årsmøtene til FNM.

I 2018 møtte Andreas Sølvberg – ellers har Erling Hesjadalen representert vår forening i flere år.

Brev hjemmefra

Vårt medlemsblad har kommet ut 3 ganger årlig, med god hjelp fra museet – spesielt fra Kari Fuglesang. Erling Hesjadalen har vært redaktør inntil nylig, men nå har styret ved leder fungert i denne rollen.

Takk til alle som har bidratt i de siste 5 årene – dere er uunnværlige!

Hamar 17. januar 2020

Anders L Gunnestad

Status Hvalfangstprosjektet

Status i prosjektet er at det til nå er intervjuet 9 hvalfangere.

Ut over det så har vi ca. 25 stk som har sagt ja til å bli intervjuet og disse planlegges intervjuet ut over vinteren /våren.

Etter innlegget i Gjøvik og Toten blad i begynnelsen av januar så ble det stor respons fra Gjøvik, Toten og Einaområdet – bra!!

Vi venter også på tilbakemelding fra Rendalen der vi fikk et innlegg i Rendalsnytt rett før jul.

Det hevdes at det var en del hvalfangere også fra dette området – spennende!

God omtale i Stangeavisa har hjulpet oss med å gjøre prosjektet

godt kjent på hedmarken

Til nå har vi intervjuet hvalfangere som har vært på hvalkokeri, skytter -og bøyebåter, samt Sør-Georgia, nærmere bestemt Grytvika. Stort sett de fleste som er intervjuet var ca. 15-17 år når de reiste på sin første tur til Antarktis på «eventyr» og ikke minst tjene penger til livet opphold.

Mange spennende og interessante historier for ettertiden.

Etter hvert som intervjuene blir kvalitetssikret vil de bli lagt etter tillatelse av den som er intervjuet, ut på: <http://www.memoar.no/> innlandet for allment innsyn.

Peder Olsen Skåleruds dramatiske skjebne.

I forbindelse med arbeidet med Vangsbøkene, legges det mye arbeid i å finne vangsokninger som har flyttet ut av bygda, og en av utfordringene i forsøket på å finne dem, er at de gjerne skifter navn. Mange tar navnet fra gården hvor de ble født, eller hadde tilknytning til da de dro ut. Materialet det kan søkes i, er transkriberte kilder, og da er neste utfordring hvordan navnet er tydet. For de som emigrerte til Amerika forsvant dessuten æ ø å i alfabetet, og dette var tilfelle for to sønner med tilknytning til Skålerudengen. De kalte seg Skaalerud eller Skolerud, men navnet ble tydet på åtte forskjellige måter, Skaalerud, Skolrud Skolerud, Skaaland, Skaalmel, Skaarud, Skasbrud, Skobrud.

De to var sønner av Ole Hansen f. 12.08.1798 og Kari Mikkelsdatter f. 08.04.1800 som omtales i Vangsboka 5..

De hadde følgende barn:

Anders, f. Lovisenberg 15.6.1820, Omtales i Vangsboka 3, s. 311

Inge, f. Åsrønningen 19.12.1823, Død i Åsrønningen 28.7.1824.

Inge, f. Åsrønningen 2.9.1826, Omtales i Vangsboka 3 s. 124

Mikkel, f. Åsrønningen 20.3.1830, Omtales i Vangsboka 3 s. 463, men emigrerte i 1868. Se Vangsboka 5

Hans, f. Åsrønningen 16.12.1834 Se Vangsboka 5

Ole, f. Åsrønningen 6.1.1838, Se Vangsboka 2 s. 40

Karen, f. Åsrønningen 22.5.1841 Se Vangsboka 3 s. 308

Peder, f. Åsrønningen 23.11.1844

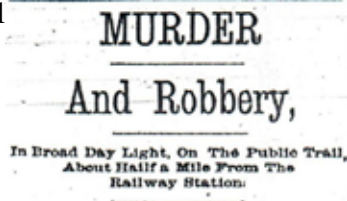
Peder Olsen Skålerud

Under folketellinga i 1865 var det bare de to yngste som da bodde hjemme med foreldrene i Skålerudengen. Karen hjelper moren hjemme, og Peder er blitt sadelmaker. Like etter denne tellingen har tydeligvis Peder fått utferdstrang, for ved folketellinga i 1875 er han registrert i Kristiansund, og nå med familie. Ved søk i kirkebøker i Kristiansund, finner vi at Peder gifter seg med Mari Olsdatter Fiske fra Surnadal den 4. juli 1869. De får sønnene **Olaf**, f. 11. januar 1870, **Oscar Martinus** f. 21. januar 1875 I 1882 emigrerer de til USA og tar etternavnet Skaalrud. De slår seg ned i King, Polk County, nordvest i Minnesota, og får tildelt 160 acres (647,5 mål) land. Her bor de i ti år, men Canadiske myndigheter

var på denne tiden svært interessert i nybyggere, og i november 1892 dro Peder til Edmonton, Saskatchewan for å kjøpe land der. På toget nordover hadde han med seg en han tydeligvis hadde tillit til, og noen medpassasjerer la merke til at dette nok var fordi han snakket bedre engelsk enn Peder, men var ikke særlig snakkesalig.

Peder og hans følgesvenn ankom Edmonton torsdag 10. november 1892 med ca. 300 dollar i lommeboka.

Disse skulle settes inn på en bankkonto inntil en handel var avsluttet. Dagen etter, fredag den 11. november, ble imidlertid det lille stedet rystet av en forferdelig hendelse, og mandag den 14. november 1892 kunne en lese om hendelsen i Edmonton Bul

«Mord og ran. På lyse dagen og på en offentlig vei omtrent en halv mile (ca. 800 m) fra jernbanestasjonen. Fredag morgen, den 11. november 1892, ca. kl. 9.30 kom to nordmenn(?), Conrad Diethelm og B. Ficker* gående fra jernbanestasjonen i Syd Edmonton mot fergestedet for å komme seg til byen. Omtrent halvveis så de en død mann liggende

i grøfta. Mannen var en amerikansk bonde som hadde planer om å kjøpe land og bosette seg i Canada»

Det som hadde skjedd, var at fredag morgen, den 11. november 1892, ca. kl. 9.30 kom to nordmenn(?), Conrad Diethelm og B. Ficker* gående fra jernbanestasjonen i Syd Edmonton mot fergestedet for å komme seg til byen.

*Disse navnene tyder mer på at det er personer fra et tysktalende land og ikke nordmenn.

Et stykke fra stasjonen så de mannen liggende i grøfta. Han lå på ryggen og med blodig ansiktet og var bevisstløs. De forsto at noe var fundamentalt galt og løp tilbake til jernbanestasjonen hvor de informerte politikorporal Flynn som ble med til stedet og flyttet mannen til et skur. Mannen var i live, men kom ikke til bevissthet før han døde ca. kl. 13.00.

Et likskue ble holdt med dr. Wilson som leder, og obduksjonen skulle foretas av legene McInnis og Braithwaite. Det ble også nedsatt en jury bestående av seks medlemmer med Robert Ritchie som leder.

Obduksjonen viste at den døde var blitt slått i bakhodet med et hardt redskap så han falt med ansiktet ned. Idet han lå nede, ble han skutt i bakhodet, og kulen kom ut ved venstre øye.

Undersøkelsen viste at mannen ellers var ved god helse, 1,78 høy, veide ca. 82 kilo, og var ca. 50 år. Han var lett skallet, hadde en rødbrun bart ca. 5 cm lang. Det var ingen merker på kroppen som kunne være til hjelp for å kunne identifisere mannen, og hendene tydet ikke på at han hadde hatt hardt arbeid. Lommene på mannens klær var blitt vrent, og det eneste som fantes, var et nøkleknippe og en konvolutt adressert til P.O.Skaalent. Dette navnet var blitt oppgitt av en mann som hadde kommet til Edmonton hotell kvelden før, og en av nøklene passet til rommet han hadde leid. Bagasjen ble gjenomgått og klærne viste en velutstyrt garderobe, men ikke noe som kunne kaste lys over årsaken til mordet. Den avdøde hadde på seg en skinnfrakk av vaskebjørnskin, svart vest og langbukser, svart skyggelue av imitert skinn, og grove støvler med to spenner.

Juryens kjennelse var at dette var et grovt mord.

Mannens medpassasjerer på toget torsdag, fortalte at mannen hadde

reist i følge med en mann som hadde innkvartert seg på hotellet som Ole Mickelson*. De hadde begge kommet på toget ved Crookston stasjon, sittet sammen på toget, i bilen og delte også rom på hotellet. Denne mannen hadde vært svært stille under togreisen, enten sovet eller latt som om han sov det meste av tiden. Dette var en ung mann, omtrent 25 år gammel, 1,68 cm høy, spinkelt bygd, en smal, mørk mustasje i et ellers barbert ansikt og med en noe bøynd nese.

*Da navnet Ole Mickelson ble nevnt, gikk tankene først til nevøen Ole, nemlig Peders bror Mikkels sønn, født i 1861. Mikkel og hans familie hadde emigrert alt i 1868, og de bodde også i Minnesota. Peders morder viste seg imidlertid å være svensk.. Det var en drøy tur Peder og Ole hadde lagt ut på. Edmonton ligger nord for Calgary, og turen er i dag antatt å ta 15 ½ time.

Den avdøde hadde fortalt at hans reisefølge var svensk. Fredag morgen hadde de spist frokost sammen før de forlot hotellet ca. kl. 9.00 om morgenen. Det var siste gang Peder ble sett før han ble funnet myrdet og forlatt. Kort tid etter kl. 9.00 var John Longmore på vei til fergen da han så en mann som liknet beskrivelsen av Mickelson komme springende gjennom noen kratt fra den retningen Peder ble funnet.

Longmore hadde passert i nærheten av stedet der Peder lå, men uten å se ham. Da han kom til byen, hørte han hva som var skjedd, og tok kontakt med politiet og nevnte hva han hadde sett. Han fulgte politisersjant Dunning til stedet, og pekte ut fotavtrykkene i snøen mellom buskene. Sporene førte tilbake til stedet der Peder ble funnet. De snudde for å følge sporene videre, men da de kom ut av buskene, og til åpent terreng, var det ikke lenger snø, og det vanskeliggjorde forfølgelsen. Imidlertid ble disse funnene tatt som bevis på at Mickelson var den skyldige, men han hadde allerede fått et godt forsprang. Lørdag ble det utlovet en dusør på 200 dollar til den eller dem som kunne lede til pågripelsen av Ole Mickelson – død eller levende.

Inspektør Piercy telegraferte til politiet i Crookston, informerte dem om mordet, og ba om opplysninger om den myrdede og den potensielle morderen. Mandag morgen, den 14. november mottok han et telegram om at Peders eldste sønn ville komme til Edmonton for å hente Peders levninger. Peder ble begravet på St. Johns gravlund i McIntosh, Polk County i Minnesota.

Peders enke, Mari, bodde sammen med sønnen Olaf i King, Polk Minnesota i 1920. I 1925 flytter Oscar og hans familie til Saskatchewan, Canada, og det er sannsynlig at også Mari

og Olaf flytter samtidig, for det er der Mari dør 17. Des.1930.

Olaf giftet seg aldri. Han dør 25. jan. 1935 i Clair, og de er begge begravet på Clair Community Cemetery i Saskatchewan, Canada

Oscar Martinus gifter seg 14 juni 1905 med Clara Olivia Brein født i Hillsboro, Nord-Dakota, men foreldrene var fra Øyer i Oppland.

Oscar og Clara fikk 12 barn så her er etterslekten stor.

Oscar døde 12. februar 1957 i Wadena, Saskatchewan, og Clara døde 23. oktober 1972. Også de er begravet på Clair Community Cemetery i Saskatchewan, Canada.

Noen av Oscars etterkommere har vært på besøk i Vang, og det er i kontakt med dem vi har vi fått vite om Peder Olsen Skaaleruds dramatiske skjebne.

Inger Johanne Kristoffersen

Neste utgave av ”Brev hjemmefra skal vi følge jakten på mordere.

Mari Olsdatter Fiske.

”...: vi har Fjeld-Ljom sammen”

Gamle Amerika-brev er interessant lesning.

Amund Hagen i Vingelen i Tolga har et slikt brev fra 1929. I 1880-åra var det mange som utvandret fra Vingelen. Dette var ungdom som hadde vokst opp sammen, søsken og jamaldringer. Også etter de kom til det nye landet holdt de sammen.

At kontakt mellom utvandrere og brev fra gamlelandet var kjærkomment, går fram av brevet fra 1929, men du og lang tid det kunne gå mellom hver brevskrivning!

Brevet er datert «Cumberland 15 December 1929» til «Kjære Broder». Det er Marit Moen, født Hagen, som skriver til broren, Amund Hagen, heime i Vingelen. Cumberland ligger i Wisconsin, nordøst for Minneapolis.

Hun sitter noen dager før jul og leser et brev fra Norge. Det er ikke noe nylig ankommet brev, men et brev broren sendte i fjor vinter, i februar, altså for nesten ett år sida. Det er tydeligvis et brev som mottakeren har lest mange ganger. «Jeg har siddet her alene og læst gjennom dit sidste brev. Det er et svære interessante brev du skriver skade at de ikke kan komme litt oftere». Men hun konstaterer at de har vel det til felles at de ikke har så mye tid, underforstått at de heller ikke er så vant med skrivning i det hele.

Det går fram av brevet at hun emigrerte i 1880-åra. Det har vært et langt og sikkert slitsomt liv på prærien og farmen. I brevet er hun innoen mange temaer; slekt, venner, kontakten med gamlelandet, om vær og samfunnsforhold. Hun er eneste kvinne tilbake på farmen nå. Døtrene hennes har reist ut til byen for å få seg

jobb der. I byen er det gode jobber, bra lønn og et lettere liv som frister. Ute på prærien er det ikke lett å få tak i arbeidsfolk og hjelp, derfor lurer hun på adressa til brordattera som hun har hørt er i Kanada. Kanskje hun kunne komme og hjelpe henne! Det er lett å forstå at hun er litt oppgitt over priser, lønner og den moderne tida.

Det har vært lite snø førjulsvinteren 1929. Brevskriveren konstaterer at det ikke er nok snø til sledeføre, men så må hun erkjenne at det er jo egentlig ikke så farlig, for det er jo ikke mange som bruker hest lenger. Bare noen etternølere som ikke «har faat sig bil». Biler kjøpes nå med pant i farmen, noe som heller ikke er problemfritt.

Men bilen gjør at kontakten mellom de gamle emigrantene kan holdes vedlike og hun har nettopp hatt besøk av A Moen som er for gammel til å gå, så sønnen må kjøre. De hadde flere grunner til å møtes, «vi har Fjeld Ljom sammen, A Moen og jeg og Marit Neby, O Torgersen og O Eide» Her var det altså ei gruppe innvandrere som etter 50 år i det nye landet kom sammen og leste nyheter fra heimbygda, snakket og mintes bl a da de var sammen på Garsjordet og tjente. A. Moen er Amund Kvernmoen, Marit Neby er også fra Vingelen, gift med en fra Neby på Tynset, mens O. – Ole- Torgersen var fra Løkka og O. –Ole- Eide var fra Eid. Han var gift med Kari Kvernmoen, mens brevskriveren Marit Moen, var enke etter Esten Kvernmoen. Så det er sambygdinger og slektninger som kommer sammen og leser Fjeld-Ljom.

Det er tydelig at ikke alle var like flinke i sitt nye språk, engelsk. Broren har skrevet om noen bøker, men de finns ikke i Cumberland, dessuten er det bare bøker på engelsk « og jeg er ikke saa god at læse

Fjeld-Ljom 1917

engelsk» men hun understreker « jeg kan læse fortellinger paa engelsk, det er mer end mange af mine jevnlige kan om jeg saa kan sige»

Brevet inneholder også noen filosofiske betraktninger om jorda og kristendommen. Geologene har avslørt at jorda er flere millioner år, mens det i bibelen står at den er noen tusen år. «Hvem skal man tro på?» Hun finner det best å holde seg til barnelærdommen og er opprørt over det hun har hørt om forholda til de kristne i «Russland»

Der skal helligdagen avskaffes. Men det er like før jul så hun er ellers travelt opptatt med slaktinga. Som eneste kvinne heime på farmen og ansvaret for å gjøre opp slaktet, kan vi lett forestille oss at hun sliten og kanskje fornøgd med resultatet, setter seg ned, tankene går til slaktinga før jul heime i Vingelen. Det gamle brevet kommer fram igjen, hun får nye krefter og skriver julebrev til broren heime i Vingelen. Hennes inderligste ønske er at broren skal komme og smake på pølsene hennes!

Ola N Aas på Telneset, sammen med bygdeboka for Vingelen, har hjulpet til med opplysninger. Han har mange slektninger blant de som reiste i 1880-åra, og har nettopp besøkt slekta ute på prærien. Fjeld-Ljom var en viktig venstreavis i Fjellregionen, etablert i 1886 og nedlagt 1976. Det gamle avishuset ved Hyttelva på Røros er bevart intakt med gammelt utstyr. Det gjør at Pressemuseet Fjeld-Ljoms venner en gang i året kan gi ut gamle Fjeld-Ljom på gammelmåten med blytsats.

Per Hvamstad

<https://fjeld-ljom.no>

Siste sia

Innkalling årsmøte for 2019 Norsk utvandremuseums venner

Tirsdag 11. Februar 2020 kl. 19:00 i museets lokaler.

Saksliste:

1. Åpning og konstituering
2. Valg av møteleder
3. Valg av referent
4. Valg av to medlemmer til å underskrive protokollen.
5. Årsmelding 2019
6. Regnskap og revisjon beretning
7. Innkomne forslag
8. Budsjett 2020
9. Valg

Forslag som ønskes behandles sendes til

Ola Aas tlf. 468 95 561, epost leder@numv.no

Gamle og nye medlemmer ønskes hjertelig velkommen til årsmøtet!

Etter årsmøtet er det kaffe med noe å bite i. Vi ønsker en diskusjon med medlemmene og tips til aktiviteter og saker foreningen skal arbeide videre med.

Velkommen!

Styret